

The Centre
for Media Studies
at SSE Riga

Personas datu aizsardzība žurnālistikas jomā Vispārīgās datu aizsardzības regulas kontekstā

2018.gada 25.maijā kļuvis piemērojama Vispārīgā datu aizsardzības regula (Regula), kas nosaka vienotas prasības datu aizsardzībā visās ES dalībvalstīs. Regula nemaina datu aizsardzības principus pēc būtības, bet ievieš stingrākas prasības datu pārziņiem¹ un apstrādātājiem², kā arī paplašina datu subjektu tiesību loku, kā arī paredz augstākus sodus par pārkāpumiem, liekot uzsvāru uz vienādu sodu piemērošanas politiku visā ES teritorijā.

Regula būs tieši piemērojama ES dalībvalstīs, kā arī katras dalībvalsts uzdevums ir pieņemt savu nacionālo likumu datu aizsardzības jomā, kurā dalībvalstīm ir tiesības atrunāt tos aspektus, kuros Regula ļauj dalībvalstīm noteikt papildus prasības. No 2018.gada 25.maija Latvijā spēkā būs jaunais Personas datu apstrādes likums, kurš šobrīd (28.04.2018.) tiek sagatavots 2.lasījumam Saeimā.

1 Datu pārziņis nosaka datu apstrādes mērķus un apstrādes līdzekļus.

2 Datu apstrādātājs veic datu apstrādi pārziņa uzdevumā. Apstrādātāja piesaiste datu apstrādes procesā nav obligāta.

Saturs

1.	Personas datu apstrāde žurnālistikas mērķiem	4
2.	Foto publiskošana žurnālistikas mērķiem	8
3.	Foto publiskošana mērķiem, kas nav uzskatāmi par žurnālistikas mērķiem	10
4.	Nepilngadīgo personu datu apstrāde žurnālistikas mērķiem	11
5.	Datu subjekta tiesības	13
6.	Komerčiālo paziņojumu nosūtīšana lasītājiem	19

1.

Personas datu apstrāde žurnālistikas mērķiem

Regulas 153.pants nosaka, lai vārda brīvības īpaši svarīgā loma katrā demokrātiskā sabiedrībā būtu pietiekami ņemta vērā, jēdzienu, kas saistīti ar šo brīvību, piemēram, jēdziens “žurnālistika”, ir jāinterpretē plaši. Attīstoties tehnoloģijām, digitālie mediji sniedz arvien lielāku piensumu sabiedrības informēšanā.

Žurnālistikas darbā, veicot datu apstrādi, ir nepieciešams rast balansu starp vārda un informācijas brīvību un konkrētās personas datu aizsardzību.

- **Apstrādājot datus žurnālistikas mērķim**, žurnālistam nav nepieciešams papildus pamats personas datu apstrādei, kāds ir nepieciešams datu pārziņiem, kuri darbojas ārpus žurnālistikas jomas, tādi kā līgums, datu subjekta piekrišana, likums, kas paredz konkrēto datu apstrādi, vitālas intereses, likumiskas vai sabiedriskas intereses.
- **Apstrādājot personas datus žurnālistikas mērķiem**, uz žurnālistiem neattiecas pienākums sniegt datu subjektam detalizētu informāciju par datu apstrādes procesu.
- **Par žurnālistikas mērķiem nevar tikt uzskatīta** informācijas publicēšana uzjautrināšanās nolūkam, personas datu publicēšanai “dzeltenajā presē” u.c.

→ **Veicot samērīguma izvērtējumu, lai noteiktu, vai sabiedrības interese prevalē pār personas tiesībām uz privāto dzīvi, ir jāņem vērā sekojošie kritēriji:**

1. vai informāciju ir nepieciešams zināt sabiedrībai;
2. vai tā ir kāda svarīga sabiedrības interese (piemēram, sabiedrības drošība, valsts drošība, noziedzīgu nodarījumu atklāšana, informācija par finanšu situāciju valstī, informācija par politiskām norisēm, korupcijas atklāšanu, sabiedriski nozīmīgiem notikumiem u.tml.);
3. vai persona, par kuru publicē informāciju (datu subjekts³), ir publiska persona; (datu aizsardzībā publiskām personām ir jārēķinās ar sabiedrības pastiprinātu interesi pret notikumiem savā dzīvē nekā tas ir personām, kas nav publiskas personas, taču arī publiskām personām ir tiesības uz savas privātās dzīves neaizskaramību);
4. kā informācija tika iegūta (vai informācijas iegūšana ir bijusi tiesiska, vai tā nav ierobežotas pieejamības (klasificēta) informācija, vai informācijas iegūšana notikusi, nepārkāpjot personas privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību);
5. vai informācija ir uzticama.

→ **Izvērtējot šos kritērijus** būtu jānonāk pie secinājuma, vai konkrētās personas datu apstrāde būtu nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā, vai tomēr ar šādu datu publicēšanu varētu rasties personas privātumu aizskārums.

3 Datu subjekts ir identificēta vai identificējama dzīva fiziska persona

→ **Papildus tam ir jāņem vērā likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7. pantā noteiktie aizliegumi:**

- Aizliegts publicēt personu korespondences, telefonsarunu un telegrāfisko ziņojumu saturu bez adresāta un autora vai viņu mantinieku piekrišanas.
- Aizliegta un saskaņā ar likumu tiek sodīta masu informācijas līdzekļu izmantošana, lai iejauktos personu personiskajā dzīvē.
- Aizliegts publicēt informāciju, kura aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tam neslavu.
- Aizliegts publicēt ziņas par personu veselības stāvokli bez viņu piekrišanas.
- Aizliegts publicēt komercnoslēpumus un patentu noslēpumus bez to īpašnieka piekrišanas.

→ **Veicot datu apstrādi žurnālistikas mērķiem, ir jāievēro vispārējie datu apstrādes principi:**

- a. dati tiek apstrādāti likumīgi, godprātīgi un datu subjektam pārredzamā veidā;
- b. dati tiek vākti konkrētos, skaidros un leģitīmos nolūkos;
- c. ir adekvāti, atbilstīgi un ietver tikai to, kas nepieciešams to apstrādes nolūkos;
- d. ir precīzi un, ja vajadzīgs, atjaunināti (ir saprotams, ka nav iespējams atjaunināt datus, kas jau nodrukāti presē vai iepriekš publicēti interneta resursos, žurnālistiem nav pienākuma veikt šādas vēsturiskas informācijas atjaunošanu);

e. tiek glabāti veidā, kas pieļauj datu subjektu identifikāciju, ne ilgāk kā nepieciešams nolūkiem, kādos attiecīgos personas datus apstrādā;

f. tiek apstrādāti tādā veidā, lai tiktu nodrošināta atbilstoša personas datu drošība, tostarp aizsardzība pret neatļautu vai nelikumīgu apstrādi un pret nejaušu nozau-dēšanu, iznīcināšanu vai sabojāšanu, izmantojot atbilstošus tehniskos vai organiza-toriskos pasākumus.

→ **Galvenais žurnālistikas mērķis ir** informēt sabiedrību par tai svarīgiem notiku-miem. Par mērķiem, kas būtu uzskatāmi par mērķiem, kas nav žurnālistikas mērķi, varētu būt pieskaitāmi tādi motīvi kā foto publicēšana izklaides, humora nolūkam, publikācijas “dzeltenajā presē”.

→ Šie kritēriji attiecas kā uz drukāto, tā foto un audiovizuālo materiālu.

2.

Foto publiskošana žurnālistikas mērķiem

Maldīgs ir sabiedrībā izskanējušas priekšstats, ka turpmāk būs nepieciešams vienmēr iegūt fotografējamā piekrišanu, ja fotografēšana tiek veikta žurnālistikas mērķiem. Līdzīgi kā citu personas datu publiskošana, arī fotoattēlu uzņemšana un publiskošana ir atļauta žurnālistikas vajadzībām, izvērtējot augstākminētos kritērijus.

- **Fotogrāfija ir** komplekss veidojums, kas var saturēt personas datus, tādēļ pirms šādas informācijas publicēšanas ir svarīgi ievērot iepriekš minētos principus, kā arī papildus izvērtēt, kas ir attēlots fotogrāfijā un kādos apstākļos tā uzņemta, kā arī vai konkrētajā situācijā tajā attēlotā persona varēja sagaidīt privātuma ievērošanu. Šis pienākums attiecas kā uz pašu radītiem, tā arī fotogrāfiju bankās izvietotiem attēliem.
- **Pirms publicēt attēlus no fotogrāfiju bankām**, būtu jāpārlicinās, vai to iegūšanas veids ir bijis tiesisks un vai attēla publicēšana neradīs pārmērīgu aizskārumu attēlā redzamās personas privātumam. Tam, ka fotogrāfija iegūta no fotogrāfiju bankas, nav izšķirošas nozīmes un nemazina medija atbildību tiesību uz privātumu aizskāruma gadījumā.
- **Ja fotogrāfijā ir attēlots cilvēks, kuru nav iespējams identificēt**, šāda attēla publiskošana nebūs uzskatāma par personas datu apstrādi. Piemēram, attēlotas tikai kājas, rokas, ļoti sliktas izšķirtspējas attēls, attēlā cilvēkam galvā ir maska vai nav citādi iespējams to identificēt.

-
- **Ja fotoattēlā redzams notikums publiskā vietā** – cilvēki uz ielas, mītiņš, demonstrācija, gājiens, Dziesmu svētki, publisks koncerts u.tml., personām ir jārēķinās, ka šāds notikums var tikt filmēts vai fotografēts, līdz ar to sagaidāmais privātuma līmenis būs zemāks.
-
- **Persona var sagaidīt sava privātuma ievērošanu tādās situācijās** kā atrodies savā mājoklī, ierobežotas piekļuves teritorijā, ģērbtuvēs, apmeklējot labierīcības, sakārtojot apģērbu (pat atrodies publiskās vietās), barojot mazuli ar krūti u.tml. Tādējādi pat tad, kad persona atrodas publiskā vietā, bet veic darbību, kuras laikā tā varētu sagaidīt sava privātuma ievērošanu, tās fotografēšana un šādas informācijas publiskošana varētu radīt tās privātuma aizskārumpu, jo reti kad ir iedomāja situācija, kad sabiedrības interese šādos gadījumos prevalētu pār personas privātuma aizsardzību.
-
- Tāpat jāņem vērā, ka nereti **attēlā ir redzamas vairākas identificējamās personas**, bet sabiedriski nozīmīga informācija skar tikai vienu no tām. Tādos gadījumos būtu ieteicams izmantot tehniskus līdzekļus, lai respektētu šo personu privātumu, ja vienas nav nepieciešams sabiedrības interesēs.
-
- Jāņem vērā, ka personas dati ir tāda informācija, ar kuras palīdzību var identificēt personu kā tieši, tā netieši. **Dati, ar kuriem netieši ir iespējams identificēt personas**, ir, piemēram, valsts automašīnas numurs, tālruņa numurs, specifiska frizūra, kuru atpazīst sabiedrība, vai tml. Ja šādu fotoattēlā redzamo datu publiskošana nav nepieciešama sabiedrības interesēs konkrētajā gadījumā, būtu ieteicams retušēt to fotoattēlos, lai mazinātu iespējas netieši identificēt personas, vadoties no principa – apstrādāt tikai tos datus, kas nepieciešami konkrētā mērķa sasniegšanai.

3.

Foto publiskošana mērķiem, kas nav uzskatāmi par žurnālistikas mērķiem

Lai publiskotu fotogrāfijas tādiem mērķiem, kas nav žurnālistikas mērķi, t.i., nepastāvot sabiedrības interesei, piemēram, foto no uzņēmumu rīkotajiem pasākumiem, fotogrāfijas “dzeltenajā presē”, paparaci fotogrāfijas, iekšējos portālos, kā arī portālos, kas nav uzskatāmi par mediju portāliem publicētas fotogrāfijas, foto no naktsklubu, izglītības iestāžu, uzņēmumu mājaslapām, uzņēmumu sociālo portālu kontos publicētus foto, būtu nepieciešama attēlos redzamo personu piekrišana.

Organizējot publiskus pasākumus, kad individuālu dalībnieku piekrišanas saņemšana nav iespējama, jo prasītu pārmērīgas pūles, būtu nepieciešams brīdināt personas, kuras atradīsies pasākuma vietā par to, ka pasākumā var notikt fotografēšana, kā arī šādas fotografēšanas mērķi un datu pārzini, kā arī sniegt iespēju saņemt papildu informāciju. Tas var notikt reģistrēšanās vai biļešu iegādes brīdī vai pie ieejas pasākumā.

4.

Nepilngadīgo personu datu apstrāde žurnālistikas mērķiem

Ikvienu personu līdz pilngadības sasniegšanai datu aizsardzības jomā pārstāv tās vecāki vai likumiskie pārstāvji (aizgādņi).

Regula neliedz apstrādāt bērnu datus žurnālistikas mērķiem, un līdzīgi kā iepriekš ir jāņem vērā vispārīgie datu apstrādes principi, iepriekš uzskaitītie kritēriji, lai izvērtētu, vai informācijas publiskošana ir sabiedrības interesēs, kā arī Bērnu tiesību aizsardzības likumā un likumā “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” noteiktie ierobežojumi.

→ **Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 71.panta otro daļu, ir aizliegts:**

- izplatīt personiski iegūto informāciju par bērnu, kurš kļuvis par nozieguma upuri, liecinieku vai izdarījis likumpārkāpumu, kā arī tādu informāciju, kura bērnam varētu kaitēt tūlīt vai tālākā nākotnē (privātums, identitāte, reputācija).
- Aizliegts intervēt bērnu un izplatīt presē un citos plašsaziņas līdzekļos informāciju par bērnu, kurš kļuvis par prettiesiskas darbības upuri, liecinieku vai izdarījis

likumpārkāpumu, izņemot gadījumu, kad bērns pats izsaka vēlēšanos pārdzīvoto izpaust atklātībai un tam piekrist viņa vecāki vai citi bērna likumiskie pārstāvji. Ja uzsākts kriminālprocess, nepieciešama arī procesa virzītāja atļauja.

- Aizliegts publicēt materiālus, kuri demonstrē pret bērnu vērstu vardarbību.

→ **Apstrādājot nepilngadīgo personu datus**, jāņem vērā, ka bērni ir sabiedrības mazāk aizsargātā daļa. Līdzīgi kā citos gadījumos, ir sevišķi rūpīgi jāizvērtē, vai sabiedrības ieguvums no personas datiem, ko publicē par personu būs lielāks nekā personas tiesībām uz privātumu radītais aizskārums.

→ **Regula caur dalībvalstu normatīvajiem aktiem ļauj paredzēt** zemāku sliekšni informācijas sabiedrības pakalpojumu sniegšanai nepilngadīgajiem. Latvijā sākot ar 13 g.v. jauniešiem būs tiesības pašiem sniegt piekrišanu informācijas sabiedrības pakalpojumu saņemšanai (piemēram, sociālo tīklu lietošanai, aplikāciju izmantošanai u.c. tiešsaistē pieejamu pakalpojumu saņemšanai). Šajos gadījumos pārzinim ir jānodrošina, ka papildus nepilngadīgā piekrišanai tas saņem arī vecāka vai likumiskā pārstāvja apstiprinājumu. Lai to nodrošinātu, datu pārziņi ir aicināti izstrādāt dažādus tehniskus risinājumus.

→ **Nepilngadīgo piekrišana neattiecas** uz citām jomām, kas nav informācijas sabiedrības pakalpojumi. Par informācijas sabiedrības pakalpojumiem ir uzskatāmi distances pakalpojumi (puses vienlaikus nesatiekas), kuru parasti sniedz par maksu, izmantojot elektroniskus līdzekļus (elektroniskas datu apstrādes un uzglabāšanas, tajā skaitā ciparu saspiešanas, iekārtas), un pēc pakalpojuma saņēmēja individuāla pieprasījuma. Informācijas sabiedrības pakalpojumi ietver preču un pakalpojumu elektronisku tirdzniecību, komerciālo paziņojumu sūtīšanu, iespēju piedāvāšanu informācijas meklēšanai, piekļuvei pie tās un informācijas ieguvei, pakalpojumus, kas nodrošina informācijas pārraidi elektronisko sakaru tīklā vai piekļuvei elektronisko sakaru tīklam, informācijas glabāšanu.

→ **Veidojot saturu, kas nav tieši saistīts ar žurnālistikas mērķiem** un nav uzskatāms par informācijas sabiedrības pakalpojumu, būtu jāierobežo nepilngadīgo iespējas piedalīties konkursos, loterijās, saņemt komerciālus paziņojumus bez to likumisko pārstāvju piekrišanas. Šādai informācijai būtu jābūt atspoguļotai šo aktivitāšu noteikumos.

5.

Datu subjekta tiesības

Saskaņā ar Regulu, datu subjektam ir šādas tiesības:

01

Saņemt informāciju par savu datu apstrādi pārredzamā veidā un vienkāršā, tiem saprotamā valodā.

- ▶ Datu subjekta pieprasījums par saviem datiem var tikt nosūtīts kā papīra formā, tā elektroniski, taču, ja tādas situācijas rodas, nedrīkst ignorēt arī lasīt nepratējus. Datu pārzinim ir jāatbild uz datu subjekta pieprasījumu viena mēneša laikā no pieprasījuma saņemšanas. Sniedzot atbildi datu subjektam, ir jālieto skaidra, datu subjektam vienkārši saprotama valoda.
- ▶ Lai sniegtu informāciju par datu subjektu, ir nepieciešams to identificēt. Ja, saņemot e-pastu, nav iespējams identificēt personu, pieprasījuma saņēmējs var lūgt sniegt papildu informāciju (vārdu, uzvārdu, pēc vajadzības vēl kādu identifikatoru vai informāciju, bet nepieprasot identifikācijas dokumenta kopijas), lai sniegtu atbildi uz pieprasījumu.
- ▶ Gadījumos, kad datu subjekts pieprasa informāciju par datu apstrādi, taču pārzinis neapstrādā šādas personas datus, atbilde ir tik un tā jāsniedz, paskaidrojot, ka pārzinis šīs personas datus neapstrādā. Nav pieļaujams ignorēt datu subjektu pieprasījumus. Par atbildes nesniegšanu datu subjektam saskaņā ar pastāvošo normatīvo regulējumu var tikt piemērots administratīvais sods saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu

kodeksa 204.⁸ pantu no 1400 EUR līdz 7100 EUR. Šis soda apmērs var mainīties, 2018. gada 25.maijā stājoties spēkā jaunajam Personas datu apstrādes likumam.

- ▶ Ja iesniegumā ir runa par nepatiesu ziņu atsaukšanu, atbilde ir jāsniedz 7 dienu laikā no iesnieguma saņemšanas.

02

Tiesības saņemt informāciju par savu datu apstrādi

→ Šis tiesības neattiecas uz datu apstrādi žurnālistikas mērķiem, bet tās ir jāievēro tad, kad dati tiek apstrādāti citiem mērķiem, piemēram, aizpildot anketas komerciālo paziņojumu nosūtīšanai, dalībai konkursos u.c. Saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 13. pantu, **iegūstot datus no datu subjekta:**

- a) pārziņa un attiecīgā gadījumā pārziņa pārstāvja identitāte un kontaktinformācija (nosaukums un kontaktinformācija, ieskaitot adresi);
- b) datu aizsardzības speciālista kontaktinformācija, ja tāds ir nozīmēts;
- c) apstrādes nolūki, kam paredzēti personas dati, kā arī apstrādes juridiskais pamats. Svarīgi ir norādīt visus mērķus, kādiem tiks izmantoti dati;
- d) personas datu saņēmēji vai saņēmēju kategorijas, ja tādi ir. Ja datu apstrādē ir iesaistīti citi uzņēmumi, t.s., datu apstrādātāji, vai dati tiks izpausti trešajām personām, tās ir jānorāda;
- e) vai personas datus plānots nosūtīt uz trešajām valstīm (ārpus ES un EEZ) un atsauce uz attiecīgajiem drošības pasākumiem, kas veikti;
- f) laikposms, cik ilgi personas dati tiks glabāti, vai, ja tas nav iespējams, kritēriji, ko izmanto minētā laikposma noteikšanai;
- g) tas, ka pastāv tiesības pieprasīt pārzinim piekļuvi datu subjekta personas datiem un to labošanu vai dzēšanu, vai apstrādes ierobežošanu attiecībā uz datu subjektu, vai tiesības iebilst pret apstrādi, kā arī tiesības uz datu pārnesamību;
- h) ja datu apstrāde notiek uz piekrišanas pamata – tiesības jebkurā brīdī atsaukt piekrišanu;
- i) tiesības iesniegt sūdzību uzraudzības iestādei;
- j) informācija, vai personas datu sniegšana ir noteikta saskaņā ar likumu vai līgumu, vai tā ir priekšnosacījums, lai līgumu noslēgtu, kā arī informācija par to, vai datu subjektam ir pienākums personas datus sniegt un kādas sekas var būt gadījumos, kad šādi dati netiek sniegti;

- k) tas, vai pastāv automatizēta lēmumu pieņemšana, tostarp profilēšana un jēgpilna informācija par tajā ietvertu loģiku, kā arī šādas apstrādes nozīmīgumu un paredzamajām sekām attiecībā uz datu subjektu.

04

Tiesības ierobežot savu datu apstrādi, piekļūt saviem datiem un lūgt tos labot

- ▶ **Datu subjektam ir tiesības vērsties pie datu pārziņa un lūgt**, lai pārzinis labotu neprecīzus datu subjekta personas datus. Uz šādu lūgumu ir jāreaģē bez nepamatotas kavēšanās. Jāņem vērā, ka pārziņa uzdevumā datu apstrādi veic apstrādātājs uz līguma pamata, pārzinim ir jāreaģē uz šo pieprasījumu un jānodrošina, lai dati tiktu laboti apstrādātāja datu apstrādes sistēmā.
- ▶ Ja rodas situācija, ka **pieprasījums par datu papildināšanu vai labošanu tiek iesniegts apstrādātājam**, pienākums uz to atbildēt ir pārzinim. Nevajadzētu rasties situācijai, ka apstrādātājs sniedz atbildes vai reaģē uz datu subjektu paziņojumiem, t. sk. uz lūgumu labot datus, bez pārziņa informēšanas un akcepta.
- ▶ Šāds lūgums neattiecas uz datiem, kas jau ir publicēti drukātajos un interneta izdevumos un mainījušies vēlāk, ja vien dati jau sākotnēji nav bijuši neprecīzi.

05

Tiesības uz savu datu dzēšanu jeb t.s. “tiesības tikt” aizmirstam⁴

- ▶ Datu subjektam ir tiesības panākt, lai pārzinis bez nepamatotas kavēšanās dzēstu datu subjekta personas datus, un pārziņa pienākums ir bez nepamatotas kavēšanās dzēst personas datus, ja pastāv viens no šādiem nosacījumiem:
 - a) personas dati vairs nav nepieciešami saistībā ar nolūkiem, kādos tie tika vākti vai citādi apstrādāti;

⁴ Tiesības “tikt aizmirstam” Regulas izpratnē nevajadzētu jaukt ar “tiesībām tikt aizmirstam” EST sprieduma lietā *Google Spain* izpratnē

- b) datu subjekts atsauc savu piekrišanu un nav cita likumīga pamata apstrādei (piemēram, tiek atsaukta piekrišana komerciālo paziņojumu nosūtīšanai, bet pastāv vēl arī spēkā esošs līgums; vai arī datu subjekts atsauc piekrišanu savu datu apstrādei, bet daļa datu ir apstrādāti žurnālistikas mērķiem, kas kalpo par atsevišķu pamatu datu apstrādei);
- c) datu subjekts iebilst pret apstrādi un apstrādei nav nekāda svarīgāka legītīma pamata, vai arī datu subjekts iebilst pret apstrādi tirgvedības nolūkiem;
- d) personas dati ir sākotnēji apstrādāti nelikumīgi, piemēram, bez piekrišanas un cita tiesiska pamata;
- e) personas dati ir jādzēš, lai nodrošinātu, ka tiek pildīts juridisks pienākums, kas noteikts normatīvajos aktos;
- f) personas dati ir savākti saistībā ar informācijas sabiedrības pakalpojumu piedāvāšanu (piemēram, pakalpojums pēc pieprasījuma. Vienkārši vietnes lietošana, kurā nav nepieciešams reģistrēties, nebūs informācijas sabiedrības pakalpojums).

▶ **Īstenojot datu subjekta tiesības uz datu dzēšanu**, ja šāds pieprasījums ir saņemts, ir jānodrošina, lai viņa dati tiktu dzēsti no datu apstrādes sistēmām.

▶ **Pārzinim būtu jāveic** saprātīgi pasākumi, ņemot vērā pieejamo tehnoloģiju un rīcībā esošos līdzekļus, lai dzēstu datus, tostarp no rezerves kopijām, ar ko informē datu apstrādātājus, kas veic datu apstrādi pārziņa uzdevumā, par datu subjekta pieprasījumu.

▶ **Ja dzēšana nav iespējama**, jo tiks traucēta datu apstrādes sistēmas integritāte, kas traucēs datu apstrādes sistēmas veiksmīgai funkcionēšanai, ir iespējams izmantot anonimizāciju, neatgriezeniski dzēšot saikni starp datiem un datu subjekta identitāti.

➔ **Pienākums dzēst personas datus nav jāpiemēro, ja personas datu apstrāde ir nepieciešama:**

- a) lai īstenotu tiesības uz vārda brīvību un informāciju, tādējādi nav iespējams lūgt dzēst datus, kas publicēti medijos, veicot žurnālista darbu, un uz šādiem iesniegumiem būtu jāsniedz atteikums;

- b) lai izpildītu juridisku pienākumu, kas prasa veikt apstrādi, un tas ir paredzēts normatīvajos aktos;
- c) pamatojoties uz sabiedrības interesēm sabiedrības veselības jomā;
- d) arhivēšanas nolūkos sabiedrības interesēs, zinātniskās vai vēstures pētniecības nolūkos, vai statistikas vajadzībām,
- e) lai celtu, īstenotu vai aizstāvētu likumīgas prasības tiesībsargājošās iestādēs.

06

→ Tiesības uz savu datu pārnesamību

- ▶ Regulas 20. pants nosaka, ka datu subjektam ir tiesības saņemt personas datus attiecībā uz sevi, kurus viņš sniedzis pārzinim, strukturētā, plaši izmantotā un mašīnlasāmā formātā un ir tiesības minētos datus nosūtīt citam pārzinim.
- ▶ Šīs tiesības datu subjekts var izmantot tikai tādos gadījumos, ja datu apstrāde notiek, pamatojoties uz datu subjekta piekrišanu vai līgumu, un apstrāde tiek veikta ar automatizētiem līdzekļiem, tātad neattiecas uz apstrādi papīra formātā. Tādējādi šī jaunā datu subjekta tiesība neattieksies uz datiem, kas publicēti žurnālistikas mērķiem. Šādi pieprasījumi ir jāizpilda, ja dati, tiek apstrādāti uz piekrišanas pamata, lai nosūtītu komerciālos paziņojumus.
- ▶ Datu subjekts drīkst izmantot tiesības uz datu pārnesamību tik ilgi, cik ilgi konkrētais datu pārzinis veic šī datu subjekta datu apstrādi. Šāds pieprasījums nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt citu personu tiesības.
- ▶ Pēc datu saņemšanas no pārziņa datu subjekts, ja vēlas, drīkst nodot saņemtos datus citam datu pārzinim pēc savas izvēles. Pārnese var notikt gan no liela uzņēmuma uz

mazu, gan otrādi, gan starp atšķirīgiem pakalpojumu sniedzējiem, gan arī starp tiešajiem konkurentiem. Tādējādi ikviens pārzinis var potenciāli kļūt kā par uzņēmumu, kam prasa izsniegt datus, tā par uzņēmumu, kuram iesniedz datus.

- ▶ Pārziņiem būs jānodrošina datu pārnese plaši izplatītā, mašīnlasāmā formātā. Datu saņemšana var tikt nodrošināta gan izsniedzot datus privātā ierīcē, gan nosūtot e-pastā, gan ar speciāla, interneta vietnē izvietota rīka palīdzību.
- ▶ Izmantotajam datu formātam ir jābūt savietojamam (*interoperable*). Daži no iespējamajiem datu formātiem, ko varētu izmantot datu pārnēsāmības īstenošanai ir XML, JSON, CSV, taču šis uzskaitījums nav izsmelošs. Nododot datus, kopā ar tiem būtu jānodod noderīgie metadati vislabākajā detalizācijas pakāpē, lai nodrošinātu indivīda tiesības atkārtoti izmantot datus, taču metadati, kuri var atklāt uzņēmumu komercnoslēpumus, nav jāpievieno nododamajiem datiem.
- ▶ Jaunajam datu pārzinim, kurš saņem datu kopumu no datu subjekta, pirms datu apstrādes uzsākšanas jākonstatē, vai visi dati, kurus tas saņēmis, ir tam vajadzīgi turpmākai apstrādei. Jāņem vērā: lai datu apstrāde būtu uzskatāma par tiesisku, katram datu veidam ir jānosaka apstrādes mērķis un tiesiskais pamats. Nepastāvot datu apstrādes mērķim un tiesiskajam pamatam, datu apstrāde nevar tikt uzskatīta par likumīgu un atbilstošu Regulas prasībām. Dati, kuru turpmākai apstrādei jaunajam datu pārzinim nav mērķa un tiesiskā pamata, pēc saņemšanas ir dzēšami.
- ▶ Uz datu subjekta pieprasījumu par datu pārnēsāmību ir jāatbild viena mēneša laikā. Gadījumā, ja datu subjekta pieprasījuma izpildīšanai par datu pārņemšanu ir nepieciešams ilgāks laiks, termiņu iespējams pagarināt vēl par diviem mēnešiem, ņemot vērā pieprasījumu sarežģītību un skaitu. Taču mēneša laikā no pieprasījuma saņemšanas datu pārzinim ir pienākums informēt datu subjektu par termiņa pagarinājuma faktu un tā iemesliem.

6.

Komerčiālo paziņojumu nosūtīšana lasītājiem

- Komerčiālu paziņojumu nosūtīšanu regulē **Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums** un uz to nosūtīšanu attiecas īpaši noteikumi.
- **Komerčiālam paziņojumam ir jāatbilst vispārējām Reklāmas likuma prasībām:** nedrīkst reklamēt aizliegtas vielas vai pakalpojumus, nedrīkst pārkāpt ētikas, humānisma, morāles, tikumības un pieklājības normas, tajā nav pieļaujama vardarbības un kara propaganda, aizliegts paust diskrimināciju pret cilvēku viņa rases, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelšanās, mantiskā stāvokļa vai citu apstākļu dēļ, izmantot baiļu vai māņticības radīto ietekmi, izmantot personas uzticēšanos un viņa pieredzes vai zināšanu trūkumu, attēlot, izmantot vai citādi pieminēt fizisko personu (kā privātpersonu vai kā amatpersonu) vai tās īpašumu bez šīs personas piekrišanas, nomelnot, noniecināt vai izsmiet citu personu, tās darbību, nosaukumu (firmu), preces vai pakalpojumus, preču zīmes, izmantot citas personas vārdu, uzvārdu, nosaukumu (firmu) vai citādu identificējošu apzīmējumu (arī preču zīmi) bez personas piekrišanas, atdarināt cita reklāmas devēja reklāmas tekstu, lozungu, vizuālo tēlu, skaņu un citus speciālos efektus bez tā piekrišanas vai arī veikt citāda veida darbības, kas var izraisīt neskaidrības vai maldināt par reklāmas devēju, reklamējamām precēm vai pakalpojumiem.

→ Papildus tam komerciālajam paziņojumam ir jāatbilst šādām prasībām:

1. tas ir skaidri atpazīstams kā komerciāls paziņojums;
2. ir skaidri nosakāma persona, kuras vārdā šis komerciālais paziņojums izplatīts;
3. ir precīzi formulēts piedāvājuma saturs un pakalpojuma saņemšanas noteikumi;
4. atlaides, prēmijas un balvas ir skaidri atpazīstamas, un to saņemšanas noteikumi ir skaidri izklāstīti. *Piemēram, tas nevar būt vilinošs teksts: Nospied šeit un redzēsi, kādas atlaides tev pienākas!* Šāds teksts nesatur informāciju par preci, pakalpojumu, akcijām vai atmaidēm, ko tas reklamē;
5. reklāmas sacensības, loterijas vai spēles ir skaidri atpazīstamas, un attiecīgie dalības noteikumi ir viegli pieejami, kā arī skaidri un nepārprotami izklāstīti;
6. pakalpojuma saņēmējam ir dota iespēja atteikties no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.

→ Pirms piekrišanas saņemšanas, personai ir jāsniedz visa Vispārējā datu aizsardzības regulas 13.pantā norādītā informācija (skat. iepriekš). Piekrišanai ir jābūt informētai, konkrētai un brīvi sniegtai, t.i., personai ir jābūt pieejamai informācijai, kurš un kādam mērķim apstrādās datus, jāsaņem Vispārīgajā datu aizsardzības regulā noteiktais informācijas apjoms un pašai ar aktīvu darbību – klikšķi, atķeksējos lodziņu vai apstiprinot piekrišanu uz apliecinot savu piekrišanu papīra – jāsniedz piekrišana.

→ Datu pārzinim ir pienākums saglabāt sniegto piekrišanu, vai tā būtu sniegta uz papīra vai digitālā vidē, lai nepieciešamības gadījumā varētu pierādīt, ka komerciālu paziņojumu nosūtīšana ir notikusi ar saņēmēja piekrišanu.

-
- **Kad datu apstrādes noteikumos norādītais uzglabāšanas termiņš tuvojas beigām**, datu pārzinis var sazināties ar datu subjektiem, lai saņemtu atkārtotu piekrišanu turpmākai komerciālu paziņojumu nosūtīšanai šim datu subjektam.

 - **Ievācot informāciju**, ir jāievāc tikai tik daudz datu, cik nepieciešams, lai nosūtītu komerciālos paziņojumus, t.i., jāievēro princips – ievākt un apstrādāt tikai tādus datus, kas nepieciešami mērķa sasniegšanai.

 - **Nosūtot komerciālos paziņojumus**, ir jānodrošina saņēmējam iespēja atteikties no turpmāku paziņojumu saņemšanas. Tas būtu jānodrošina pēc iespējas vienkāršākā veidā. Būtu nepamatoti prasīt rakstveida iesniegumu papīra formātā, lai atteiktos no paziņojumu saņemšanai, ja piekrišana tika saņemta elektroniski.

 - **Pēc paziņojuma saņemšanas par piekrišanas atsaukšanu** komerciālo paziņojumu nosūtīšanai, ir jāpārtrauc turpmāka komerciālu paziņojumu nosūtīšana konkrētajam adresātam.

 - **Par komerciālu paziņojumu nosūtīšanu bez datu subjekta piekrišanas** var tikt piemērots administratīvais sods saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.¹⁶ panta noteikumiem juridiskām personām var tikt piemērots naudas sods no 700 līdz 7000 EUR. Pēc 2018.gada 25.maija soda apmērs var mainīties

The Centre
for Media Studies
at SSE Riga

Stockholm School of Economics in Riga
Centre for Media Studies

f SSERigaMediaCentre
t twitter.com/Media_SSERiga

mediacentre@sseriga.edu
www.sseriga.edu

